

Spis treści

Wstęp	8
--------------------	---

POZYTYWIZM

Wstępnie o epoce

Zarys epoki	11
Przełom pozytywistyczny	15
Henryk Sienkiewicz, <i>Legenda żeglarska</i>	15
Deklaracje i manifesty programowe	18
Adam Asnyk, <i>Do młodych</i>	20

Zalety krótkiej formy

W imię tolerancji	22
Maria Konopnicka, <i>Mendel Gdański</i>	23
Kontynuacje i nawiązania	30
Julian Strykowski, <i>Austeria</i>	30

Stać się obserwatorem życia

Feliks Ehrenfeucht, <i>O prawdzie w literaturze</i>	32
---	----

Pozytywiści wobec powstania styczniowego

„Nie depreczcie przeszłości ołtarzy”	36
Eliza Orzeszkowa, <i>Nad Niemnem</i>	36
Eliza Orzeszkowa, <i>Gloria victis</i>	37
Bolesław Prus, <i>Omyłka</i>	39
Józef Szujski, <i>Obłąkani. Ballada z roku 1863</i>	45

Idealiści w konfrontacji z rzeczywistością – *Lalka* Bolesława Prusa

Bolesław Prus, <i>Słówko o krytyce pozytywnej</i>	47
---	----

Spółeczeństwo i miasto	48
Bolesław Prus, <i>Lalka</i>	48

„Idealiści na tle społecznego rozkładu”	54
Bolesław Prus, <i>Lalka</i>	54

Kontynuacje i nawiązania	56
Jacek Kaczmarski, <i>Lalka, czyli polski pozytywizm (wg B. Prusa)</i>	56

Romantyczna miłość człowieka interesu	57
Bolesław Prus, <i>Lalka</i>	57

Czytanie ze zrozumieniem	58
Olga Tokarczuk, <i>Kim jest Izabela?</i>	58

Spór o <i>Lalkę</i>	61
Aleksander Świętochowski, <i>Aleksander Głowacki</i>	61

Naród a społeczeństwo. Pytania o tożsamość narodową

Henryk Sienkiewicz, <i>Potop</i>	63
Eliza Orzeszkowa, <i>Nad Niemnem</i>	65
Maria Konopnicka, <i>Mendel Gdański</i>	66

Jerzy Szacki, <i>Naród</i>	67
Jan Paweł II, <i>Pamięć i tożsamość</i>	68
Patrycja Rotuska, <i>Polak czy Europejczyk?</i>	69
Bronisław Świdorski, <i>Asystent śmierci</i>	70
Styl i stylizacja	
Mówić stosownie	71
Andrzej Markowski, <i>Słówka źle wkomponowane</i>	71
Czytanie ze zrozumieniem	
Wiesław Kot, <i>Literatura na godziny</i>	73
Andrzej Markowski, <i>Modnie, ale bez klasy</i>	75
Indywidualizacja i stylizacja języka*	
Bolesław Prus, <i>Lalka</i>	77
Henryk Sienkiewicz, <i>Potop</i>	79
Bolesław Prus, <i>Placówka</i>	80
Styl epoki pozytywizmu	
Eliza Orzeszkowa, <i>Nad Niemnem</i>	82
Henryk Sienkiewicz, <i>Szkice węglem</i>	83
Eliza Orzeszkowa, <i>Gloria victis</i>	84
Frazeologia	
Innowacja czy błąd?	
Henryk Sienkiewicz, <i>Potop</i>	87
Stanisław Bąba, <i>Innowacja a błąd frazeologiczny</i>	88
Władysław Kopaliński, <i>Wyrwał się jak filip z konopi</i>	89
Stanisław Barańczak, <i>Co jest grane</i>	90
Powieść jako naukowe studium rzeczywistości	
Gustaw Flaubert, <i>Pani Bovary</i>	
Gustaw Flaubert, <i>Pani Bovary</i>	92
Kontynuacje i nawiązania	
Krzysztof Maria Sieniawski, <i>Pani Bovary</i>	96
Honore de Balzac, <i>Ojciec Goriot</i>	
Honore de Balzac, <i>Ojciec Goriot</i>	98
Poetyka powieści realistycznej	
Wizja natury ludzkiej w <i>Zbrodni i karze</i> Fiodora Dostojewskiego	
Petersburg – Wenecją północy? Obraz miasta w <i>Zbrodni i karze</i>	
Fiodor Dostojewski, <i>Zbrodnia i kara</i>	106
W chaosie idei – prosty rachunek Raskolnikowa	
Fiodor Dostojewski, <i>Zbrodnia i kara</i>	107
Psychologiczny portret bohatera	
Fiodor Dostojewski, <i>Zbrodnia i kara</i>	110
Wiara i rozum – Sonia i Raskolnikow	
Fiodor Dostojewski, <i>Zbrodnia i kara</i>	111
Lew Szestow, <i>Dostojewski i Nietzsche</i>	113
Kontynuacje i nawiązania	
Anna Kamieńska, <i>Śmieszne</i>	114
Sztuka słowa – sztuka obrazu. Filmowa adaptacja <i>Łagodnej</i> Fiodora Dostojewskiego w reżyserii Piotra Dumay	
Fiodor Dostojewski, <i>Łagodna</i>	115
Sprawdź, ile wiesz	
	120

MŁODA POLSKA

Wstępnie o epoce

Zarys epoki	123
Modernistyczny przełom	127
Arthur Rimbaud, <i>Statek pijany</i>	129
Artysta kontra filister*	132
Friedrich Nietzsche, <i>O człowieku wyższym</i>	132
Stanisław Przybyszewski, <i>Confiteor</i>	133
Charles Baudelaire, <i>Albatros</i>	136
Kazimierz Przerwa-Tetmajer, <i>Evviva l'arte!</i>	137
Artur Schopenhauer, <i>O tym, czym się jest</i>	138
Kontynuacje i nawiązania	
Rafał Wojaczek, <i>Prośba</i>	139
Tadeusz Różewicz, <i>Kto jest poetą</i>	139
Wisława Szymborska, <i>Wieczór autorski</i>	140
Stanisław Grochowiak, <i>Kanon</i>	140
Dekadentyzm i antydekadentyzm	141
Artur Schopenhauer, <i>O tym, czym się jest</i>	141
Paul Verlaine, <i>Niemoc</i>	142
Kazimierz Przerwa-Tetmajer, <i>Koniec wieku XIX</i>	143
<i>Nie wierzę w nic...</i>	143
Stanisław Korab-Brzozowski, <i>O przyjdź!</i>	144
Leopold Staff, <i>Kowal</i>	145
Modernistyczna femme fatale	146
Kazimierz Przerwa-Tetmajer, <i>Lubię, kiedy kobieta</i>	146
<i>Ja, kiedy usta...</i>	147
Jan Kasprowicz, <i>Salome</i>	149
Kierunki i style	
Impresjonizm – uchwycić ulotne...	152
Paul Verlaine, <i>Sztuka poetycka</i>	152
Kazimierz Przerwa-Tetmajer, <i>Melodia mgieł nocnych (Nad Czarnym Stawem Gąsienicowym)</i>	154
<i>Widok ze Świnicy do Doliny Wierchcichej</i>	154
<i>W Zatoce Neapolitańskiej</i>	156
Leopold Staff, <i>Deszcz jesienny</i>	156
...i wyrazić niewyraźne – symbolizm	158
Jan Kasprowicz, <i>Krzak dzikiej róży w Ciemnych Smreczynach</i>	158
Poćwicz przed maturą	
Stefan Żeromski, <i>Zmierzch</i>	162
Od buntu do afirmacji	
Wykrzyzczyć rozpacz i przerażenie	164
Jan Kasprowicz, <i>Dies irae</i>	165
W zgodzie ze sobą i ze światem	174
Jan Kasprowicz, <i>Nie ma tu nic szczególnego...</i>	174
<i>Hymn św. Franciszka z Asyżu</i>	176
Leopold Staff, <i>Sonet szalony</i>	178
<i>Przedśpiew</i>	178

Poćwicz przed maturą	
Julian Tuwim, <i>Dziesięciolecie</i>	179
Bohater na trudne czasy. Ludzie bezdomni Stefana Żeromskiego	
Symbolizm powieści Stefana Żeromskiego	183
Stefan Żeromski, <i>Ludzie bezdomni</i>	183
Rodowód bohatera	185
Stefan Żeromski, <i>Ludzie bezdomni</i>	185
Etos inteligenta	187
Stefan Żeromski, <i>Ludzie bezdomni</i>	187
Trudne wybory	189
Stefan Żeromski, <i>Ludzie bezdomni</i>	189
Andrzej Chwalba, <i>Inteligencja</i>	191
Różne odcienie bezdomności	193
Stefan Żeromski, <i>Ludzie bezdomni</i>	193
<i>Z listu do narzeczonej</i> (21 V 1892)	193
Józef Tischner, <i>Filozofia dramatu</i>	193
Kontynuacje i nawiązania	
Anna Kamieńska, <i>Klucz</i>	194
Miron Białoszewski, <i>Podłogo, błogostaw!</i>	195
Obrachunki z przeszłością. Powstanie styczniowe w twórczości Stefana Żeromskiego	
Stefan Żeromski, <i>Wierna rzeka</i>	196
<i>Rozdzióbią nas kruki, wrony</i>	199
<i>Echa leśne</i>	204
„A to Polska właśnie” – Wesele Stanisława Wyspiańskiego	
Wielka Reforma w teatrze europejskim	210
„Teatr mój widzę ogromny”. Stanisław Wyspiański – człowiek teatru	212
Stanisław Wyspiański, <i>Wesele</i> akt I	214
Wesele w Bronowicach	216
Tadeusz Boy-Żeleński, <i>„Plotka o Weselu”</i>	216
„Sami swoi, polska szopa”	222
Stanisław Wyspiański, <i>Wesele</i>	222
„Bałamuctwa w wielkim stylu”	224
Stanisław Wyspiański, <i>Wesele</i>	224
„Co się w duszy komu gra”	225
Stanisław Wyspiański, <i>Wesele</i>	225
„Miałeś, chamie, złoty róg...”	227
Stanisław Wyspiański, <i>Wesele</i>	227
Kontynuacje i nawiązania	
Józef Tischner, <i>Chochot sarmackiej melancholii</i>	232
Andrzej Bursa, <i>Wernyhora</i>	232
Czytanie ze zrozumieniem	
Tymon Terlecki, <i>Stanisław Wyspiański i poetyka dramatu symbolistycznego</i>	233
Wesele na ekranie	236
Andrzej Wajda, <i>O dramacie Wyspiańskiego</i>	236
Wesele w dzisiejszej Polsce	238
Jednostka w zmaganiach z historią	239
Andrzej Ścibor-Rylski, <i>Człowiek z żelaza</i> (fragment scenariusza)	240

Sposoby bogacenia polszczyzny

Tworzenie wyrazów	243
Neosemantyzmy i zapożyczenia – ubożenie czy wzbogacanie polszczyzny?	244
Bartek Chaciński, <i>Wyczesany słownik najmłodszej polszczyzny</i>	245
„Dobry zwyczaj – nie pożyczaj”? O zapożyczeniach	247
Wiesław Kot, <i>Czystka etniczna</i>	247
<i>Polski się angliczy</i>	248

Człowiek wobec rytmu natury. *Chłopi* Władysława Reymonta

Obraz społeczności chłopskiej	250
Władysław Reymont, <i>Chłopi</i>	250
Rytm życia, rytm natury	251
Władysław Reymont, <i>Chłopi</i>	251
Świat chłopskich wartości – między naturą a kulturą	252
Władysław Reymont, <i>Chłopi</i>	252
Realizm i mitologizacja	253
Władysław Reymont, <i>Chłopi</i>	253
Styl epoki modernizmu	258
Władysław Reymont, <i>Chłopi</i>	258
Bolesław Prus, <i>Placówka</i>	259
Franciszek Mirandola, <i>Tysiąc sześćset dwudziesty trzeci sonet o Giewoncie</i>	260

Czas żeglugi, czas próby – *Lord Jim* Josepha Conrada

„Był jednym z nas”	262
Joseph Conrad, <i>Lord Jim</i>	262
„Tak trzeba”	263
Joseph Conrad, <i>Lord Jim</i>	263
Na krańcu świata	267
Joseph Conrad, <i>Lord Jim</i>	267
Refleksje nad ludzką naturą	268
Joseph Conrad, <i>Lord Jim</i>	268
Kontynuacje i nawiązania	
Jan Józef Szczepański, <i>W służbie Wielkiego Armatora</i>	270

Podróż w głąb ludzkiej natury – *Jądro ciemności* Josepha Conrada

Kurtz – upadek idealisty	277
Joseph Conrad, <i>Jądro ciemności</i>	277
Wobec natury i kultury	278
Joseph Conrad, <i>Jądro ciemności</i>	278
Misja białego człowieka	279
Joseph Conrad, <i>Jądro ciemności</i>	279
Czas Apokalipsy – współczesna wersja <i>Jądra ciemności</i>	279
Kontynuacje i nawiązania	
Maria Dąbrowska	280
Sprawdź, ile wiesz	284
Tablica chronologiczna	286
Indeks rzeczowy	291
Indeks osób i utworów	293